

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 2 5 2 1 0 3 1 2

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

==== Izpitna pola 2 ====

Razčlemba izhodiščnega besedila

Petek, 22. avgust 2025 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Priloga z neumetnostnim besedilom in konceptni list sta na perforiranih listih, ki ju kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 19 nalog (in eno neobvezno dodatno nalogo). Število točk, ki jih lahko dosežete, je 90. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**. Pišite čitljivo in skladno s pravopisnimi pravili, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov (možnost odbitnih točk zaradi jezikovnih napak). Osnutek 19. naloge, ki ga lahko napišete na konceptni list, se pri ocenjevanju ne upošteva.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 4 prazne.

Konceptni list

Empty rectangular box for writing.

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Poimenujte podčrtane okoliščine nastanka izhodiščnega besedila.

Članek z naslovom <i>Sto let koroškega plebiscita: zeleno veselje in bela žalost</i> <u>Ane Svenšek</u>	
je bil objavljen na spletnem portalu <u>Multimedijskega centra Radiotelevizije Slovenija</u>	
<u>9. oktobra 2020</u>	
in je namenjen <u>bralkam in bralcem tega spletnega portala.</u>	

(2 točki)

2. Podčrtajte ustrezno možnost ob poševnici.

Izhodiščno besedilo je:

- enogovorno / dvogovorno,
- praktičnosporazumevalno / publicistično / znanstveno / uradovno,
- prikazovalno / vrednotenjsko / pozivno,
- pretežno objektivno / pretežno subjektivno.

(2 točki)

3. V 2. odstavku izhodiščnega besedila je zapisano, da je severna slovenska meja »postala predmet kompenzacije«. To trditev pojasnite s pomočjo 3. odstavka. Odgovor napišite v večstavčni povedi.

(3 točke)

4. S pomočjo 4. in 5. odstavka izhodiščnega besedila navedite tri razloge, zaradi katerih so koroški Slovenci na plebiscitu glasovali za Avstrijo in ne za Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.

— _____

— _____

— _____

(2 točki)

5. V izhodiščnem besedilu je veliko besed rabljenih v prenesenem pomenu. Razložite pomen podčrtanih besednih zvez s prenesenim pomenom.

Novonastala Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev v plebiscitu na Koroškem ni želela privoliti, saj so Slovenci prav Koroško videli kot zibelko slovenstva.

Rožnata očala nikoli ne prinesejo napredka, zato je treba vedno znova pogledati tudi v preteklost, da bo prihodnost svetlejša.

(4 točke)

6. Preberite slovarski sestavek iz Slovenskega etimološkega slovarja Marka Snoja.

plebiscit -a m 'ljudsko glasovanje' (20. stol.), *plebisciten, plebiscitâren*.

Tujka, prevzeta prek nem. *Plebiscit* iz lat. sklopa *plēbis scītum* 'sklep ljudstva', v kateri je *plēbis* rod. ed. lat. besede *plēbs* 'ljudstvo', *scītum* 'sklep' pa v srednjem spolu posamostaljeni trpni deležnik glagola *scīre* 'vedeti'.

S pomočjo slovarskega sestavka dopolnite povedi.

Beseda *plebiscit* je v slovenščino prišla iz _____, izvira pa iz

_____. Njen prvotni pomen je _____.

V isto besedno družino kot *plebiscit* spada npr. še beseda _____.

(4 točke)

14. Opazujte poved.

V času pariške mirovne konference so državno mejo z ravnilom odmerjali na treh straneh slovenskega narodnega ozemlja.

14.1. V povedi s podčrtovanjem določite stavčne člene in njihove dele.

(5)

14.2. Poimenujte vrste prislovnih določil v povedi.

Prvo prislovno določilo: _____

Drugo prislovno določilo: _____

Tretje prislovno določilo: _____

(3)

(8 točk)

15. 15.1. Napišite S-strukturo povedi.

Prebivalcem so torej prepustili, ali se bodo odločili za predvsem gospodarski interes, ker so kraji gravitirali proti Beljaku in Celovcu, ali pa se bodo odločili po narodnostnih težnjah.

(3)

15.2. Poimenujte vrsto odvisnikov in vrsto priredja v povedi.

Prvi odvisnik: _____

Drugi odvisnik: _____

Vrsta priredja: _____

(3)

(6 točk)

16. Opazujte besedilo z vidika pomenskih razmerij med povedmi.

Izvedbo plebiscita na Koroškem so načrtovali v dveh delih, in sicer naj bi se posebej odločalo v coni A in coni B. Če bi v coni A, kjer je še leta 1910 skoraj 70 odstotkov prebivalcev navedlo slovenščino kot občevalni jezik, glasovali za priključitev h Kraljevini SHS, bi glasovanje izvedli še v coni B, ki je bila bolj nemško usmerjena. Če pa bi v coni A potrdili priključitev k Avstriji, bi plebiscita v coni B ne izvedli.

Dopolnite povedi.

Prva poved besedila vsebuje _____ priredje. Druga in tretja poved sta v _____ pomenskem razmerju, ki ga poudarja členek _____ v tretji povedi. V besedilu prevladuje _____.
(način razvijanja teme/slogovni postopek)

(4 točke)

17. Preberite besedilo. Podčrtano besedno zvezo *slovensko narodno ozemlje*, ki se ponovi dvakrat, nadomestite najprej z osebnim zaimkom in nato s pomenskim opisom (parafrazo). Rešitev napišite na črto pod nanašalnico.

Slovensko narodno ozemlje leži na strateško pomembnem področju. Apetiti sosednjih držav po slovenskem narodnem ozemlju so bili močni. Njegova severna meja je postala predmet

kompensacije in koncesij. Na mirovni konferenci so namreč z ravnilom odmerjali mejo na kar treh straneh slovenskega narodnega ozemlja.

(2 točki)

18. V spodnjem besedilu je 10 jezikovnih napak. Popravite jih.

Koroška (nemško *Kärnten*, slovensko *avstrijska Koroška*, staroslovensko *Korotan*) je Avstrijska zvezna dežela na jugu Avstrije. Njeno glavno mesto je Celovec gospodarsko pomemben pa je tudi malo manjši Beljak. Poleg niju je dežela administrativno razdeljena na 8 okrajov, okrajna središča pa so poleg Celovca in Beljaka še Volšperk, Špital ob Dravi, Šentvid ob glini, Velikovec, Trg in Šmohor. Dežela Koroška se je v visokem Srednjem veku izoblikovala kot pravna in zgodovinska naslednica nekdanje slovanske kneževine Karantanije, zaradi česa so ji tudi v obdobju vladavine habsburžanov pripadale nekatere posebne pravice, povezane z njenim slovenskim značajem. Po koroškemu plebiscitu leta 1920, je največji del dežele pripadel Avstriji.

(5 točk)

